

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.08.2015, sen. zn. 29 NSČR 93/2014, ECLI:CZ:NS:2015:29.NSČR.93.2014.1

Číslo: 58/2016

Právní věta: Skutečnost, že dlužník je ve výkonu trestu odnětí svobody, nezakládá sama o sobě povinnost insolvenčního správce informovat takového dlužníka o svém postupu v insolvenčním řízení jinak (širěji) než dlužníka, který zmíněným způsobem "omezen" není.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.08.2015

Spisová značka: 29 NSCR 93/2014

Číslo rozhodnutí: 58

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvenční správce

Předpisy: § 5 předpisu č. 182/2006Sb.
§ 75 odst. 2 předpisu č. 182/2006Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“) usnesením ze dne 11. 12. 2013, zamítl návrh dlužníka (M. H.) na „pozastavení insolvence“ a „určení nového insolvenčního správce“ (posuzováno podle obsahu šlo v této části o zproštění společnosti Z. C. H. v. o. s. funkce insolvenčního správce dlužníka).

2. Vrchní soud v Praze k odvolání dlužníka usnesením ze dne 10. 2. 2014 potvrdil usnesení insolvenčního soudu.

3. Odvolací soud – cituje ustanovení § 32 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – zdůraznil, že za relevantní důvody, pro něž může insolvenční soud zprostit (insolvenčního) správce funkce, považuje zejména skutečnost, že při výkonu své funkce řádně neplní povinnosti pro něj vyplývající z ustanovení § 36 insolvenčního zákona, liknavě provádí soupis majetkové podstaty, zpeněžuje majetek podstaty v rozporu s ustanoveními § 225 odst. 4 nebo § 226 odst. 5 insolvenčního zákona, nesplní povinnost uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem funkce správce nebo ve věci postupuje nekvalifikovaně. Důležitým důvodem pro zproštění funkce správce může být také skutečnost, že

bezdůvodně nesplní závazný pokyn insolvenčního soudu nebo zajištěného věřitele anebo vykonatelný rozsudek týkající se vyloučení majetku z majetkové podstaty. V závislosti na míře a intenzitě pochybení správce může vést soud i zjištění ojedinělého, ač závažného porušení důležité povinnosti stanovené zákonem nebo uložené soudem k tomu, že rozhodne o jeho zproštění funkce, ale – obvykle jedná-li se o méně závažné pochybení – omezuje se na to, že využije svého oprávnění uložit správci pořádkovou pokutu.

4. Dále odvolací soud (ve shodě s insolvenčním soudem a s odkazem na skutkové závěry insolvenčního soudu) dovodil, že v řízení nebylo jištěno, že by insolvenční správce neplnil řádně své povinnosti nebo nepostupoval při výkonu funkce s odbornou péčí anebo že by závažně porušil důležitou povinnost uloženou mu zákonem nebo soudem.

5. Z insolvenčního rejstříku naopak vyplývá – pokračoval odvolací soud – že insolvenční správce podává opakovaně zprávy o hospodářské situaci dlužníka a o své činnosti, účastní se schůzí věřitelů, doplňuje seznam přihlášených pohledávek a provádí aktualizaci soupisu majetkové podstaty. Z posledního doplněného soupisu majetkové podstaty ze dne 3. 2. 2014 přitom plyne, že insolvenční správce do majetkové podstaty zahrnul též vybavení kanceláře dlužníka, které bylo zajištěno v rámci prováděné exekuce v roce 2011 a které bylo správci soudním exekutorem vydáno.

6. Současně odvolací soud shledal nedůvodnými námitky dlužníka k činnosti insolvenčního správce vztahující se k (ne)informování dlužníka insolvenčním správcem o postupu v insolvenčním řízení, respektive údajného jednání insolvenčního správce s „bývalou manželkou dlužníka“; dlužník je totiž o průběhu insolvenčního řízení dostatečně informován prostřednictvím insolvenčního rejstříku, jakož i usnesení, která mu jsou doručována do vlastních rukou.

7. Konečně odvolací soud akcentoval, že insolvenční správce ve věci postupuje bez průtahů, v součinnosti se zajištěným věřitelem a k platnosti jeho úkonů souvisejících s prodejem majetkové podstaty se vyjádřil i insolvenční soud. Odlišný názor dlužníka na postup správce v insolvenčním řízení (včetně přezkumu pohledávek věřitelů) nemůže být zásadně relevantním důvodem pro zproštění správce funkce.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti usnesení odvolacího soudu, a to (posuzováno podle obsahu) proti té jeho části, kterou odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu v zamítavém výroku ohledně (ne)zproštění insolvenčního správce funkce, podal dlužník dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, když napadené rozhodnutí závisí na vyřešení „otázky hmotného práva, která nebyla rozhodovací praxí dovolacího soudu dosud vyřešena, a to výkladu ustanovení § 32 insolvenčního zákona, jde-li o nedostatečnou komunikaci insolvenčního správce s dlužníkem, který vykonává trest odnětí svobody“.

9. S poukazem na postavení insolvenčního správce v insolvenčním řízení vyjadřuje dovolatel přesvědčení, že insolvenční správce nedostatečně přezkoumal „některé přihlášené pohledávky“, zejména pak přihlášku věřitele V. H. ve výši zhruba 10 000 Kč, kdy došlo ke zjištění pohledávky v plné výši, přičemž tato pohledávka měla být (dle dlužníkovy názoru) popřena, neboť věřitel zadržuje majetek dlužníka (bývalé zařízení jeho kancelářských prostor) a dlužník insolvenčního správce o této skutečnosti informoval. Dále insolvenční správce komunikoval s bývalou manželkou dlužníka, kterou dlužník k jednání nezmocnil a jejíž zájmy nejsou shodné se zájmy dlužníka.

10. Konečně insolvenční správce nevzal v potaz, že insolvenční řízení je vedeno formou insolvenčního rejstříku v elektronické podobě, ale dlužník nemá v důsledku výkonu trestu odnětí svobody přístup k

informacím na internetu a je odkázán pouze na informace, které obdrží písemně od insolvenčního soudu, a na komunikaci s insolvenčním správcem. Insolvenční správce přitom dlužníka neinformuje o postupu zpeněžování jeho majetku, natož o podmínkách, za nichž je majetek zpeněžován; takový postup nemůže být tolerován a shledán v souladu s insolvenčním zákonem.

11. Dlužník je přesvědčen, že ho správce o postupu insolvenčního řízení neinformuje záměrně (a k jeho škodě) a že postup insolvenčního správce odporuje zákonnému požadavku výkonu funkce s odbornou péčí.

12. Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soud vrátil k dalšímu řízení.

III.

Přípustnost dovolání

13. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2014, sen. zn. [29 NSČR 45/2014](#), uveřejněné pod číslem 80/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

14. Dovolání dlužníka proti usnesení odvolacího soudu je (ve shora vymezeném rozsahu) přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., a to v řešení otázky dovolatelem otevřené, týkající se výkladu ustanovení § 32 insolvenčního zákona, Nejvyšším soudem dosud v daných souvislostech beze zbytku nevyřešené.

IV.

Důvodnost dovolání

15. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

16. Podle ustanovení § 5 insolvenčního zákona insolvenční řízení spočívá zejména na těchto zásadách: a) insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů; b) věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti; c) nestanoví-li tento zákon jinak, nelze práva věřitele nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení omezit rozhodnutím insolvenčního soudu ani postupem insolvenčního správce; d) věřitelé jsou povinni zdržet se jednání, směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, ledaže to dovoluje zákon.

Podle ustanovení § 11 insolvenčního zákona při výkonu dohlédací činnosti insolvenční soud rozhoduje o záležitostech, které se týkají průběhu insolvenčního řízení, činí opatření potřebná k zajištění jeho účelu a ukládá povinnosti, týkající se činnosti jednotlivých subjektů řízení (odstavec 1). Insolvenční soud je oprávněn vyžadovat od insolvenčního správce zprávy a vysvětlení o jeho postupu, nahlížet do jeho účtů a konat potřebná šetření. Je oprávněn dávat insolvenčnímu správci pokyny a uložit mu, aby si vyžádal k určitým otázkám stanovisko věřitelského výboru (odstavec 2).

Podle ustanovení § 32 odst. 1 insolvenčního zákona insolvenčního správce, který neplní řádně své povinnosti nebo který nepostupuje při výkonu své funkce s odbornou péčí anebo který závažně porušil důležitou povinnost, uloženou mu zákonem nebo soudem, může insolvenční soud na návrh věřitelského orgánu nebo dlužníka anebo i bez tohoto návrhu jeho funkce zprostit. Učiní tak zpravidla po slyšení insolvenčního správce; o podaném návrhu rozhodne neprodleně.

Podle ustanovení § 230 odst. 1 insolvenčního zákona správou majetkové podstaty se rozumí zejména činnost, jakož i právní úkony a opatření z ní vyplývající, pokud směřuje k tomu, aby a) nedocházelo ke znehodnocení majetkové podstaty, zejména aby nedošlo k odstranění, zničení, poškození nebo odcizení majetku, který do ní náleží, b) majetek náležející do majetkové podstaty byl využíván v souladu se svým určením, pokud tomu nebrání jiné okolnosti, c) se majetková podstata rozmnožila, lze-li takovou činnost rozumně očekávat se zřetelem ke stavu majetkové podstaty a obvyklým obchodním příležitostem, d) byly vymoženy pohledávky dlužníka, včetně plnění z neplatných a neúčinných právních úkonů.

17. Nejvyšší soud v první řadě připomíná, že ustanovení § 32 odst. 1 insolvenčního zákona patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností.

18. Dále Nejvyšší soud zdůrazňuje, že rozhodovací praxi soudů při výkladu ustanovení § 32 odst. 1 insolvenčního zákona sjednotil tím, že pod číslem 91/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 91/2014“) uveřejnil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 6. 2014, sp. zn. [2 VSOL 358/2014](#). V tomto usnesení označený odvolací soud formuloval a odůvodnil závěr, od něhož nemá Nejvyšší soud důvod se odchýlit ani v poměrech projednávané věci, podle kterého důležitým důvodem pro zproštění funkce insolvenčního správce ve smyslu ustanovení § 32 odst. 1 insolvenčního zákona je zejména skutečnost, že při výkonu funkce neplní insolvenční správce řádně povinnosti vyplývající pro něj z ustanovení § 36 insolvenčního zákona, liknavě provádí soupis majetkové podstaty, zpeněžuje majetek náležející do majetkové podstaty v rozporu s ustanovením § 225 odst. 4 nebo s ustanovením § 226 odst. 5 insolvenčního zákona, nebo že nesplnil povinnost uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem funkce. Takovým důvodem může být též skutečnost, že insolvenční správce bezdůvodně nesplní závazný pokyn insolvenčního soudu nebo zajištěného věřitele, nebo že nerespektuje soudní rozhodnutí o vyloučení majetku z majetkové podstaty. V závislosti na míře a intenzitě pochybení insolvenčního správce může vést soud ke zproštění správce funkce i zjištění ojedinělého, leč závažného, porušení důležité povinnosti stanovené zákonem nebo uložené soudem.

19. V poměrech dané věci je zjevné, že výhrady dlužníka týkající se „nedostatečného“ přezkumu „některých“ přihlášených pohledávek a komunikace insolvenčního správce s (bývalou) manželkou dlužníka nejsou opodstatněné. Je totiž zjevné, že ani insolvenční soud při výkonu dohlédací činnosti (§ 10 písm. b/ a § 11 insolvenčního zákona) není oprávněn uložit insolvenčnímu správci, jaký postoj má zaujmout k přihlášeným pohledávkám (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2013, sen. zn. 29 NSČR 63/2011, uveřejněné pod číslem 34/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek); přitom ustanovení § 192 odst. 1 insolvenčního zákona umožňuje popřít věřitelem přihlášenou pohledávku (byť jen s účinky předvídanými ustanovením § 192 odst. 3 insolvenčního zákona) i dlužníku. Navíc nelze přehlédnout, že podle názoru dlužníka měl insolvenční správce popřít pohledávku věřitele (V. H.) proto, že zmíněný věřitel „zadržuje“ majetek dlužníka; potud jde o zjevně nezpůsobilý důvod popření pohledávky, nehledě na to, že „zadržovaný“ majetek byl dle zjištění odvolacího soudu zahrnut do majetkové podstaty dlužníka. Rovněž „obecné“ tvrzení dlužníka o tom, že insolvenční správce „jednal“ s bývalou manželkou dlužníka, není bez dalšího důvodem, pro který by měl být insolvenční správce zproštěn funkce; dle „zjištění“ insolvenčního soudu totiž insolvenční správce „kontaktovala“ sama bývalá manželka dlužníka a insolvenční správce s ní „nejednal“.

20. K povinnostem insolvenčního správce ve vztahu k dlužníku, jde-li o poskytování informací o průběhu insolvenčního řízení, se Nejvyšší soud dále vyjádřil v usnesení ze dne 26. 8. 2015, sen. zn. [29 NSČR 2/2014](#).

21. Tam zdůraznil, že insolvenční zákon výslovně neupravuje „informační“ povinnost insolvenčního správce vůči dlužníku. Nicméně ze zásady obsažené v ustanovení § 5 písm. a) insolvenčního zákona (podle níž musí být insolvenční řízení vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů), jež se nepochybně vztahuje i na dlužníka (§ 14 odst. 1 insolvenčního zákona), lze dovodit, že projeví-li dlužník (vážný a shora zmíněné zásadě insolvenčního řízení odpovídající) „zájem“ o to, jakým způsobem hodlá insolvenční správce postupovat v insolvenčním řízení při zpeněžování majetku, mělo by se mu dostat (od insolvenčního správce, popřípadě od insolvenčního soudu) takových informací, aby měl možnost se k postupu insolvenčního správce vyjádřit.

22. Na druhé straně ovšem nelze přehlédnout, že základním informačním zdrojem o průběhu insolvenčního řízení je insolvenční rejstřík, v němž insolvenční soud zveřejňuje chronologicky s uvedením okamžiku vložení: a) rozhodnutí insolvenčního soudu vydaná v insolvenčním řízení a v incidenčních sporech, b) veškerá podání, která se vkládají do soudního spisu vedeného insolvenčním soudem ohledně dlužníka, nestanoví-li insolvenční zákon jinak a c) další informace, o kterých tak stanoví insolvenční zákon (§ 419 a násl. insolvenčního zákona). Dále jsou práva dlužníka v insolvenčním řízení chráněna tím, že dlužníku jsou písemnosti v insolvenčním řízení doručovány, nestanoví-li insolvenční zákon jinak, zvláště (§ 75 odst. 2 insolvenčního zákona), přičemž dlužník (jako účastník insolvenčního řízení) má rovněž právo nahlížet do soudního spisu, s výjimkou protokolu o hlasování, a činit si z něho výpisy a opisy (§ 44 odst. 1 o. s. ř., ve spojení s § 7 a § 126 odst. 1 insolvenčního zákona). Konečně, má-li dlužník oprávněné pochybnosti o správnosti postupu insolvenčního správce v souvislosti s uspokojením pohledávky zajištěného věřitele, může požádat insolvenční soud, aby v rámci dohlédací činnosti (§ 10 a § 11 insolvenčního zákona) zjednal nápravu.

23. V situaci, kdy na shora uvedených závěrech nemá Nejvyšší soud důvod cokoli měnit, zbývá posoudit, zda (a případně jakou měrou) se prosadí i tehdy, vykonává-li dlužník trest odnětí svobody.

24. Podle ustanovení § 27 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, (dále jen „zákon“) po dobu výkonu trestu jsou odsouzení povinni podrobit se omezením některých práv a svobod, jejichž výkon by byl v rozporu s účelem výkonu trestu nebo která nemohou být vzhledem k výkonu trestu uplatněna (odstavec 1). Z důvodů uvedených v odstavci 1 jsou omezena práva a svobody na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, svobodu pohybu a pobytu, zachování listovního tajemství a tajemství jiných písemností, záznamů a zpráv a právo svobodné volby povolání (odstavec 2). Po dobu výkonu trestu odsouzeným nepřísluší právo na stávku, výkon práva sdružovat se ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích, zakládat odborové organizace a výkon práva sdružovat se v nich, právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost, právo svobodné volby poskytovatele zdravotních služeb a zdravotnického zařízení. Odsouzení nemohou ve výkonu trestu zakládat politické strany nebo politická hnutí, vykonávat právo sdružovat se v nich a nemohou vykonávat volené a jiné veřejné funkce (odstavec 3).

25. Shora citované ustanovení určuje rozsah omezení a zbavení některých práv odsouzených; přitom zásadně platí, že po dobu výkonu trestu jsou odsouzení povinni podrobit se takovým omezením práv a svobod, jejichž výkon by buď byl v rozporu s účelem trestu, nebo která nemohou být uplatněna vzhledem k výkonu trestu. Zákon taxativně vypočítává práva a svobody, která jsou omezena a kterých je odsouzený po dobu výkonu trestu zbaven (srov. též důvody nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. [Pl. ÚS 32/08](#)).

26. Jakkoliv (insolvenční) dlužník ve výkonu trestu odnětí svobody nemá (právním předpisem zaručený) přístup k informacím v insolvenčním rejstříku, v důsledku čehož je omezen (oproti jiným dlužníkům, ohledně kterých je vedeno insolvenční řízení) co do rozsahu informací, které má o průběhu insolvenčního řízení k dispozici, není pochyb o tom, že i ve výkonu trestu odnětí svobody jsou jeho práva vztahující se k insolvenčnímu řízení chráněna dostatečně (viz argumentace výše).

Potud nelze přehlédnout, že i ve výkonu trestu má dlužník možnost formou písemných sdělení (ustanovení § 17 zákona, ve spojení s ustanovením § 24 vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody - dále jen „vyhláška“) komunikovat s insolvenčním správcem i s insolvenčním soudem, lze mu (za účelem komunikace s označenými subjekty) povolit použití telefonu (ustanovení § 18 odst. 3 zákona, ve spojení s ustanovením § 25 vyhlášky), přičemž má i právo na poskytování právní pomoci advokátem (ustanovení § 26 odst. 3 zákona). Konečně dlužník může požádat ředitele věznice o rozhovor (ustanovení § 34 odst. 8 vyhlášky) a v rámci rozhovoru vznést požadavek (ač nelze presumovat výsledek takové žádosti), aby mu byl umožněn (je-li to v technických a personálních možnostech věznice) přístup do insolvenčního rejstříku.

27. Jinými slovy, skutečnost, že dlužník je ve výkonu trestu odnětí svobody, nezakládá sama o sobě povinnost insolvenčního správce informovat takového dlužníka o svém postupu v insolvenčním řízení jinak (šířeji) než dlužníka, který zmíněným způsobem „omezen“ není.

28. Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud dovolání podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.